

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

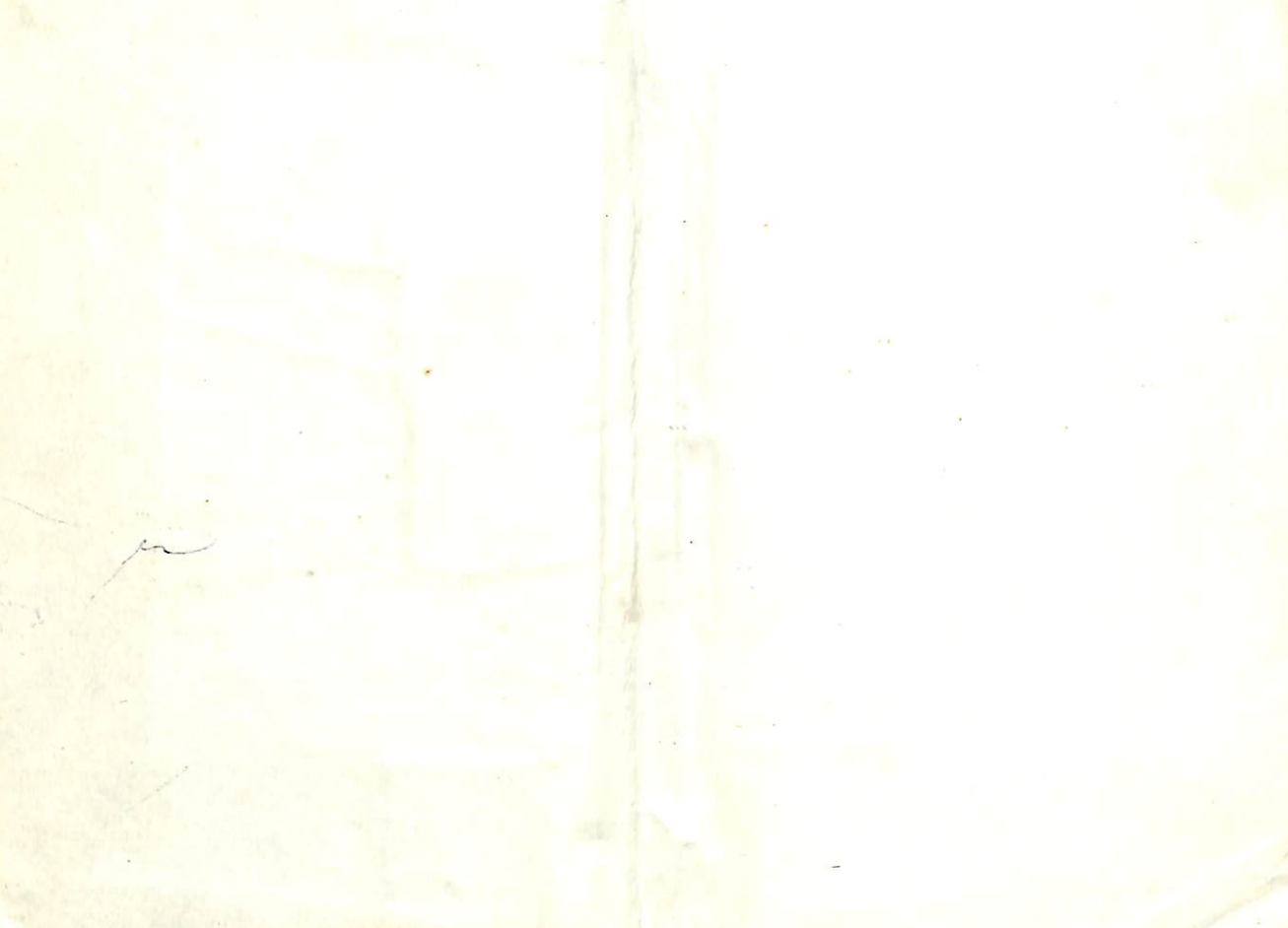
Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

9275

991.5

Σ-46

5
Օգոստոս
2-46

20 JUN 2005
30 NOV 2010

ՕՏԱՐ ՓՈՒՆՋԵՐ
Բ. ՀԻՒՍԲ

Հ Ա Յ Ո Ջ Ի

ՀԱՅԵԱԿՍՏՐԸ ,

ՔԱՌԵԱՍԿԵՐՆ

ՈՒ

ՏԱԳԵՐԻՑ

ԹԱՐԳՄԱՆՆՑ

ՄԵՍՐՈՊ Գ. ՄԱՔՍՈՒԴԵԱՆ Յ

Պ.Վ.ՔԵԺ

1905

3779

9275

26 JUN 2006

ՀՐԱՅՔԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՏՐՈՒՄ

3779-74

Թեմ. սպարաւ Զայ. Ար.
Կո. քաղ. եր. Միջազգայն.

ԵՐԳՈՒ ԽՕՄ-Ք

Յանկալով պարսիկ կրասիկների երկերի քարգմանութիւնովը մի փոքրիկ ծառայութիւն մասուցանել հայ գրականութեան, արանով քակիքը եւն գնում մեր գործի : Յոյս ունիմք, որ ընթերցող դասը իւր դրացի սագի կեանքին ծանօթանալու եւ նրա հաւանքի մասին որոշ գաղափար կազմելու համար կեսապի սպանել այս փոքրիկ երկը, որով մեզ հնարաւարութիւն կսա նորին ձեռք գարկելու :

ԱՏՐՈՒՄ

8 Մարտ 1905 թ.
ԹՈՒՐԻՉ

8005 JUL 2 S

Հ Ա Յ Ր Ի Ս

ՅՈՂԱՏԱԿԻՆ

Ասի Գ... , , Հայր, ինչ որ...
Ելի՛՛՛ք բէ՛՛՛ սէ՛՛ն ասեցի՛՛սն .
Երբ, երբնոց ասէ՛՛ս որ ընդունի՛՛ր
Ս. անտէրից ասն նախընթան :

Եւ զաստուծոյ որոնք անտէր
Թող յընդամենը օրհնուի,
Երբեք չի մեղ անուհ ճիշտ
Բայց զի անունն իւրեղնի :

Ո Ր Կ Ե Ր

Մ. Վ.

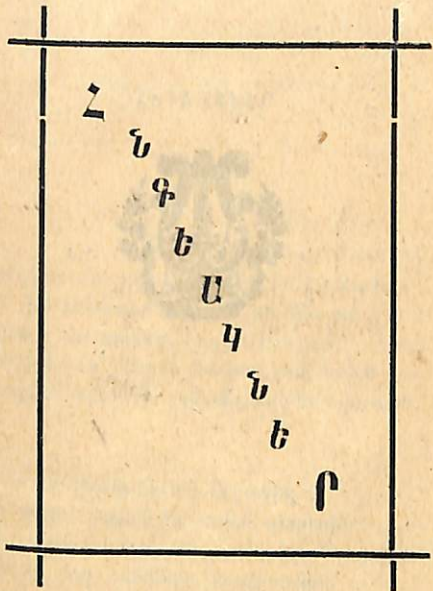
1904 Դեկտեմբեր 21

Կ Ա Վ Բ Ե Ժ

041303

„Ես կրօնից, որ կրճիս
Մալեռումն է բռնկուած,
Արեգակը լոկ մի բաց է
Երկնումը բռնուած“:

ՀԱՓԸՁ

ՀՆԳԵԱԿՆԵՐ

Հոգիս, ես սիրուց էնպէս եմ երուած,
Որ չեմ իմսումս ո՛րչէ եմ քէ մնում:
Ճիշտ է որ լալուց հոգիս է ելած,
Բայց ես ես սիրուց հնգաբո՛ջսն ելած՝
Հագարն էլ սուրբ ոսկերիդ սակ եմ սփռում:

Ո՛ր եր յիճէի էնքան երջանիկ,
Որ արեւս վեճերն ու ամէն գաղտնիք՝
Քեզ պատմէի լոկ, հեզ, ո՛վ իմ հազրէիկ:
Մի օր, երբ շահէկդ չմտախարհիկ՝
Գալիք պատուել բունիկս անու՛մ ու սրտու՛մ:

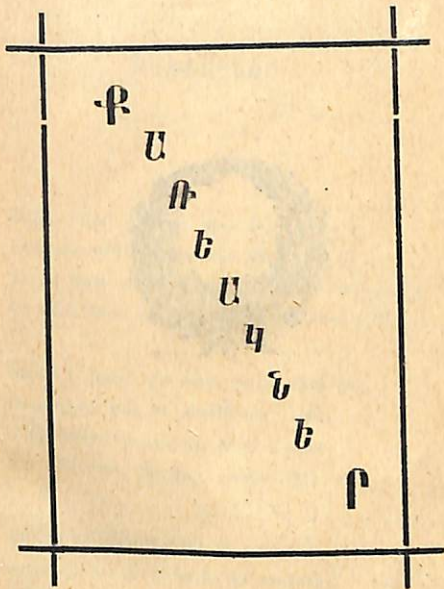
Թէ հասու արով գլուխս հասանես,
 Բն սիրայ քրտխից չեմ նեւանայ եւ.
 Թէկուզ ինն մարքես, հազար մաս անես
 Սէրդ արհիցքս չեմ ջնջելու եւ.
 Ուրիշ բան թէ փոշին ակրերքս շիրմում

Ովեր նեան են որոնում ուխտի,
 Թայ բունեն ույին իմ գերեզմանի.
 Հենց որ հասեսն հոգն իմ տապանի.
 Հենց որ անունսդ մէկը յնն ձայնի,
 Հոգուցս մի ձայն է գալու—օգնութիւն:

Թէ տեսնեմ խումբ խումբ սիրուն աղջիկներ,
 Բարեն էլ չհնող արպէս աստիկներ,
 Քեզնից զոս ոչ ոք չի կարժիլ իմ սէր,
 Ես քո Մէջնունն եմ, դու իմ արտի սէր,
 Ա՛յ իմ Լէլի, չկայ հասրդ աշխարհում:

Հա՛գեակ, քո սիրուց մեռայ ես, մեռա՛լ,
 Քեզ համար ուժից ու արհից եղայ,
 Ձեր գեղը գալու անխարոզ եղայ,
 Բայց՝ ամբողջ գիշերն էնեան լաց եղայ,
 Որ լացիցս ողջ երկիրն էր սարսուռ:

Դու որ կաս դո՛ւ ես ազբիր յնկարթեան,
 Արհիդ փախանններն յցախն յախեան.
 Պատմիր գայտնիքներդ՝ Հաճըգիս միայն,
 Ենչ որ տես պատուէր, ինչ որ տես նրաման,
 Նայնիսկ կեանքիս գրնով կը տամ կատա-
 րում:—

ՔԱՌԵԱԿՆԵՐ

Այլիս արաչ փառադր միտ և զեղն է,
ճանապարհին հանդիպածը ձեր զեղն է,
Լալիսի այր սեխում է քաղցր, անուշ հոտ,
Ես եմ անուշ, էդ էլ, ա՛նհիզո՞ւմ, քո մեղն է:

Կեանք է՞ զփնին, զեր կոց, վազիր շիբ բեր,
Բայց զգոյ կոց որ չեսնեն չար այր,
«Մի՛ խմիր» ք բռնամու խոտ է, չսեռ,
Իսկ ինձ առի, զեր կոց, ջանքս, շիբ բեր:

Են որք որ բաժանուեցայ ես հեղնից,
Ժպիսն անուշ խոյս տուցի իմ օրքերից,
Ա՛խ, ի՛նչ առեմ, մէկ ես զիտեմ մէկ Աստուծ,
Թէ սրտմբս ի՛նչ զարդեր կան ի՛նչ կսկիծ:

3779/36

Ետիկ կողին հոսի զինի պահանջի,
Վարդ բերից անու անու մէկ պաշի.
Խարսլո՛ւ ես, չառա՞ճ է քեզ հարկաւոր,
Ինչ չառանք անու եարդ է, մէկ կանչի:

Օր ըմ դառայ ընկերսօցրս սասցի.
Թողնեն զինին, հենց որ վարդ կը բացուի.
Բլբուլն եկաւ չամանիցը ինձ սասց.
Սեան սեա հալա, զինին վարդից կը բանի:

Երեկ էնոր, որի դրբլէն ան զեղն է,
Թէ ինչի՛ ունի, որի աչքը քեզ կ'ուզիլ.
Մտրդ որ էնոր երեք տուն այլ քեզնից,
Ի՞նչ երեսով էզուց էլի քեզ սեան:

Է՛յ չան, զիւլձիցդ արեւն անգամ մրագնեց,
Տաննիկօրեայ լուսնակ զմբլայ լոյս ծագեց.
Մեկանոս խասզ երեկոյեան արամբար,
Լուսարացին լոյս լուսնիցդ ամաչեց:

Ուրախութեան սերը արեւս վերացաւ.
Էս օր անգին ընկերս ինձնից նեւացաւ.
Գինի չկայ, ուստի միտքս վրաս չէ.
Ա՛խ, զինի կայ... ընկեր չկայ արսացաւ:

Փերի կարո չանիս դուտման է գառել.
Փերու մման ինձնից երեսն է կաղել.
Բերանը քեզ, ոչինչ բան է, սասցի.
Որ ոչինչ է, սասց, սիբզ ճի՛ւ է դաղիլ:

Միտեա քիւնդ լեզուով պատմել չի լինիլ,
Մտքս աբիւնն զգրով չափել չի լինիլ,
Զիւլձից միջին սիրքս քրտիբ և բռտաւ,
Խնդն դարբիս նալը ստել չի լինիլ:

Գու լի լուսնեակ, աբել ծառայ է գառել,
Մտաւոց գառել, դէմքին ցոլքեր է առել,
Արեւը լոյս, լուսնեակն ունի պայծառ շայ,
Նրա՛ համար որ երեսիցը են լոյս առել:

Սիրուդ ցանցում արքա՛ դուռն է բռնուած,
Մտքս վզին քո սիրոյ՛ տուրն է խռուած,
Սիրուդ բառով արքա աբիւնն եմ համուռ,
Շարքսիցը սիրքս վաղուց է զգուած:

Զիւլձերից կենն նիսի որ ձեռս և անցելի,
Սիրս ուզում է քրքերից էլ՝ համն առնել,
Նեզ փութուող արքա պարկնն է միակ,
Նիւանդ արքա պարկնն ի՛նչուն է պակասի:

Ձեր բազումը քովառականը ես եմ,
Քն աչոււմը օտարականը ես եմ,
Սեւ մազերից շղթայից կախ եմ ընդել,
Նրա համար որ խելառականը ես եմ:

Ետքս պէս ետք, նազ(ու, դիլքար, նեչ չկայ,
Սիրքս երոզ բոց կռակին վերջ չկայ,
Բերեւով փութուող, դէմով լայի, ջանն արծուք,
Լեզուն անուռ, ծղիկը լոյս, նեչ չկայ:

Դինի խմբի, շուերձական կեանքն էս է,
Էս անցաւոր տոսուորիս բանն էտլէս է.
Վարդի կողմն եարդ զինի՛ն խմում.
ՔէՔըզ նայիւ, եղած չեղածը էս է:

Պայծառ երեսդ անբիծ հոգուդ հայելին,
Սպասում եմ յիւողութեանդ քայլերին.
Որ, երբ զարթնեմ, կոխ_սան աչքես, բայց աւա՛ղ.
Փուշեր շոտ կան քարքիչներես ծայրերին:

Կենացդ տասց, բաժակը ինձ երկաւեց.
Որ հարբեցի, վոտերի ցանց ինձ լարեց.
Մտխմլկրակից երկու աչքու ջրով լի՛
Փռելի դառայ, ընկայ ոտքը... տրտեց:

Մի վարդ ունիմ, եարես մոտիցն է գայիս.
Մի վարդ ունիմ, սրտիս սերկրանք է քայիս,
Մի վարդ ունիմ, ձեռիցս բաց չեմ բողբում.
Նրա նոտից եարի՛ս նոտն է ինձ գայիս:

Ոչ ոք ետի գրկին արձան չի դառնել,
Թէ իր փողը, սիրն ու ուտքը չի վառնել.
Ես անփողոս մի ետր ունիմ ծովաչեղ,
Գոնար թէ կուզ խօսիս տկանչ չի արել:

Լաւ մտղու հետ վառար ու չոր մի՛ լինիւ,
Լեռնից իջած անբան, հրէս մի՛ լինիւ,
Մարդ իր օտալ հացովը գոն չի լինիւ.
Թեքելամիտ, ինքնանուան մի՛ լինիւ:

Ազգի՛ւր տեսար, ափին գինի վաշիյի,
Հոգսե՛ր տեսար, երեսն անգամ մի նախի.
Էս մեր կեանքը, ազից կեանքը, տան օր է,
Ժպիսն ու վարդ ետտիցզ մի՛ վանի:

Մինչև երկինք յայնն իր կամեն ու վնի,
Իտ վաշիյի կեանքի բարին ու նրմի.
Երաշխիք յա երժանիսն էն կեանքի՛
Էն մի բաժակ գինին էր որ ինձ տուի:

Կտկոն վարդը նոր տիկեր է բաց անում,
Նարեկոն նրճուում, բաժակներ է պատասխում.
Երեսն է նոր, որ իբրև մի պղպղակ,
Բարձրագույն գինեսուն դուռն է բացում:

Եարիս զիւ՛նում բուռա սիրս սեղ ուզեց,
Փորձանքների կապանից դուռս գալ ուզեց.
Հոգիս մասաղ աքի եարիս յոնքերին,
Երբ պահնուրք անգին տարի վարձ ուզեց:

Ոսկոլ է մարդ սիրուններին ձեռք բերում,
Պտուղներ անուտ անուտ վաշելում,
Նարեկոց էլ հարաքը իսմ էլ չկայ,
Տեսն նա էլ է ոսկուն գլուխ խոնարհում:

Քո սան նամբէն զարդերի փուտ աս ունի.
Ով գայ մտոց, ասք փշից կ'արիւնի.
Իիտն ս ո՛վ է իմասունն ու խնային,
Ուր դէմքին որ հարստն իր նրազը ունի:

էն օրը որ քեզնից պիտի նեղանամ,
 Կարօտիցըդ համբերութիւնս մոռանամ,
 Թէ աչկըքս դանսան նային ուրիշին,
 Սիրունութիւնդ վկայ որ ես քոռանամ:

Գիւղապետի էս հին գիտուց քեր ինձ տուր,
 Էս մեր կեսնքի կարպետի ծէքը ինձ տուր,
 Գինի տուր ինձ, ուշ ու խելքըս գլխիցս առ,
 Ես քեզ ասեմ ուստ ես գալիս, գնում ես ուր:

Անուշ լեզուն իր խոստումը չիշէց,
 Հեռապանս իր նոզին սիրուց չփրկեց,
 Որ սիրունիդ լսեց քո իղձն ու աղերս,
 Թո անունը էլ մեր միջում չիշուեց:

Գինուց ծոմնքն հարբողներիս էս կասեն,
 Թէ ոնց մեռնին, ի՛նչ էսպէս էլ պիտայանեն.
 Գինի ու՛եա՛ր, իննց մերձուզածն էլ էդ է,
 Որ երբ յառնենք, դրանք էլ մնգ ինտ
 միշտ յառնեն:

Իմ տիրուհին նա է, որը սէք ունի,
 Արտի վզին սիրուց գործած քէռ ունի.
 Դու ի՛նչ գիտես սէքը ինչ է, սիրողն ինչ:
 Էս քաժակը քեզ պէսներին խեղ չունի:

Աշխարհիս փառքն իր գրկանքները չարժէ,
 Ողջ վայելքը իր տանջանքները չարժէ,
 Եօթը հազար տարիների՛ր քերկրանքը
 Մի շարաթուայ վիշտն ու ցաւերը չարժէ:

Ժամանակ է. ելէք. ես'րեր, քէ՛ք արէք.
Գինի ու եար, զափ ու տաւիղ ձեռք տակք.
Ուինչ չի մնալ էս անցաւոր աշխարհից.
Ի գուր տեղը գինին խարար մի անէք:

Խեղճ դէրվիչես անաէք թողար գնացիր.
Խոց ջիգերես վրէս նոր աղ ցանցցիր.
Պախում էի մի օր թողնես ինոսմաս,
չկնց էդ օրը բերիս տուաջս հանցցիր:

Ես տխուր եմ, ահնարիդ ընկնի թող վրաս.
Չսչին շիւղ եմ, չողքոզ ընկնի թող վրաս.
Թէ վնիմ հող, ընկնիմ ոտքոզ, ձէն չտաս,
Չէ՛ որ հող եմ, ձէնդ չընկնի թող վրաս:

Թէ ընկեր է, իր էտտաումը պիտ' յիշէ,
Թէ ծամբորդ է, ծամբին փեշկերը թըքէ.
Մէս մի գիշեր միս օրուայ յղին է,
Բայց թէ ումնից, մնգնից ոչ որ չգիտէ:

Կամ վիրաւոր սրտիս իղձը կատարուի
Կամ սրտիս զուճնոցուս յրեշտակին փայրի:
— Իմ կնդիրքս Աստուածամից էս է որ
Երջանկութեան դանկը ողջ բաց անի:

Որ ինկատ բախող անողոր է, ի՞նչ օգուտ.
Որ թշուտ սիրտը արիւնտ է ի՞նչ օգուտ.
Աչքիդ բիրը աչքիցդ ելաւ հեռացաւ.
Որ աչքիդ բիրն աչքումդ չէ, ի՞նչ օգուտ:

Գարեան մէջ ես, գինու բաժակն առ քամի,
Վեսե՛ր ունիս, գինին իմիւ, քայքայուի՛ր.
Ողջ աշխարհն է քայքայուած ու քայքայուած.
Էս քայքայուած տեղում դո՛ւ էլ քայքայուի:

Հեղեղ պատե՛լ էս մեր կեանքի առեփն,
Զի խնայում ոչ վասին ոչ լաւերին.
Փամայնակը գող է դառել, մեկէ սանկ.
Վե՛ր կոյ, պո՛րոն, հոկիւր սանց կոնքերին:

Նաւ չունի, կախ ընկալ իր սմբուլից,
Ասացի. ես սկզբում եմ, իրո՞նք ինձ.
Թո՛ւզ գիւլժո սասց, սաք սաք կպիւր տըրներիս,
Իր՛հնդ որոնիւ, ո՛չ թէ ամբը ճաղակալից:

Էս գիւր ողջ՝ բուն սիրուց ծախեցի,
Թարթիչներիս ձերովն յակինք ծակեցի.
Իարգես ու ոչ ոքի չէի ապի,
Մինչեւ ի յոյս բռնաւ արիս պատեցի:

Ը՛նկեր, սիրքդ ամէն մարդու մի՛ բանար,
Տեղըդ նստի՛ր լաւ գինուց ես մի՛ կենար.
Օձիկը բայց միայն խելօք մարդկերանց,
Անխելք մարդկանց մի՛ երբեք. մի՛ մտե՛նար:

Այբզ կախարգ, կախարգութայնց ի բողբոջ,
Ինձ ու իր կախարգան ինձ չկայ հաս.
Ե՛ր գիւլժոք ու ողն է չնայ ախանջի,
Իմ էլ երգի գոհար գինցն է. չան կախարգ:

Նայի՛ր օրհնած վարդին չհասի՛ չամանում.
 Ամպից արտունի՛ վարդից՝ ձայն է ցայտում.
 Նոնին նոյնիսկ որ նազում է իբր ազան՝
 Ուղիղ կանգնած՝ վարդին է լոկ ծառայում:

Էդ մեկուսային հենց որ լսնջն էր բաց անում
 Տեսանք որ հիտ՝ գուր սեղը չէր նազ անում.
 Կուրծին է՛նքան նուրբ՝ սիրտն երեւում էր սակից
 Ոնց որ առագ զուլալ զրի յասկանում:

Չի՛զիլի մտմ, ինձ խկի օտ չես ածում.
 Թէ՛ կայ մի բան՝ որից երկիւղ եմ անում՝
 Էդ քո սիրուց կրած վիճսս է որք ես,
 Ես ու սիրսս ու սիրսս ու ես եմ իմանում:

Ծարիցը խեր ո՞վ տեսա որ ես տեսնեմ.
 Վե՛տիցը դիր ո՞վ տեսա որ ես տեսնեմ.
 Կեանքս դու ես ու խեր չունիս, ի՞նչ արած.
 Կեանքիցը խեր ո՞վ տեսա որ ես տեսնեմ:

Գինի խմենք, սիրտներս մէկ հովանայ.
 Հին օրերի ցանն ու դարւր մոռանայ.
 Մարմնի բանձում բանձարկուած էս հոգուց
 Գէր մի ռպէ՛ խելի օղբան քուլանայ:

Չուարճուրեան զո՞ւրցն է տեսնես քեւ սքում
 Թէ՛ ստօրքած վա՞րդն է բոյերը սվաում,
 Թէ՛ զեկիւռն է լուր բերում նրա օրքներից.
 Չես հասկանում, էսպէս բան նոր եմ տեսնում:

Էս զիսե ողջ. հո'գեակ, հեզ հեհ յուսացի-
Առանց հեզ իմ կեանիս յոյս կը մարի.
Մահնիյ յեսոյ էլ ի'նչ լա'նեմ մանուակնից.
Կեանի ջուրը կեանի ազբիւրնից առի:

Համբոյրիզ ու զրկիզ սիրուն մեռայ ես,
Թամմ արբներիզ վառ կարօտն մեռայ ես,
Կարն առնմ հեզ, շաս իսուելուց խեռ չկայ,
Արի', արի', հեզ սպասելուց մեռայ ես:

Քեզ բողնելն ինն անննար է, հո'գի ջան,
Մի՛նչես հոգիս զմրուլս յանիզ գոն չսամ.
Էզ արբներիզ յակիներն հոգուս պարէնն է,
Ո'վ կը բողնէ, քէկուզ մի: իսն մարջան սան:

Ես կեանիցս վեհից զաս խեռ չեսայ,
Ես'ր, ես սիրուց վեհից զաս խեռ չեսայ.
Չեղաւ մէկն ինն համախորհուրդ. համաշունչ.
Վեհիցս զաս այլ մեերիմ չեսայ:

Ա՛յ իմ զեփիւս. զո'ւ հրան պատմիր ողջ սէրս,
Նա չի սեսնում իմ կոծես ու ողբերս.
Գիւեհն ի բուն պառկած հազի որբանում
Չի սեսնում, որ անգիտի ես իմ կողերս:

Հոգիս ելաւ անծայր ուղիզ չափելոյ,
Հերի'ք ծածկես արեւ զէմնի սեւ տոթոյ.
Ա՛յ բասանեար, քէկուզ մանես շիշի մէջ,
Գեհեզմանը որսն ես էլի Ասուծով:

Առում ենք քէ զրախումը պիտ' լինի
Յաւերժահարս ու անսպալ հին գիւնի.
Գիւնի ու ետ, ետ ու գիւնի, էլ ի՞նչ կայ.
Ու էզպէս է, նիմիկուանից բոզ լինի:

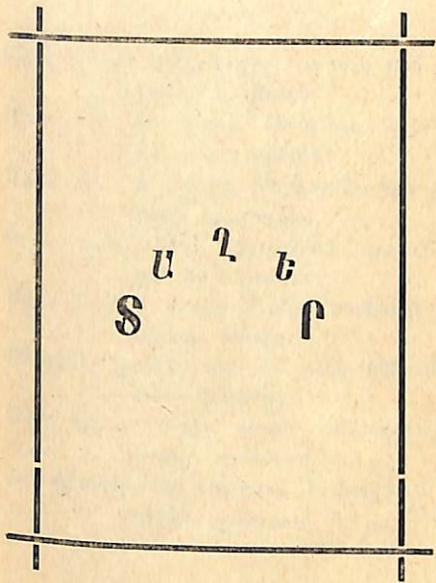
Այ ամօրթած, խինդն սեղուում է քեզնից,
Այ անմամն, նարդիւն ակն ածում քեզնից,
Դո՞ւ որեղ ես, վարդը որեղ, լարդի լոյսն
Է լուսնեակիւյ, լուսնեակի լոյսը քեզնից:

Մի վարդ սեսայ գունի վրայ արունի,
Իմ հայն, ասաց, անցորդներին է յայտնի.
Ես մի անմեղ մանկիկ եմ ու այրուում,
Վա՛յ նրան որ ծեր է ու մեղք օտս ունի:

Վարդը ասաց. ա՛խ քէ հնարս լինէր.
Ար փախչէի, քէ հանապարհը լինէր,
Դեռ մեղ չուցիմ որ էրում են ինձ կտան,
Վա՛յ ինձ, քէ որ մի լիչ էլ մեղքս լինէր:

Երբ մեղ նման դու էլ էս ցանցը ընկնիս,
Գի՞նու անից պիտի փսիս, հայտա յուիս.
Մենք սիրոյ ենք, մենք լօթի ենք, մենք հարբոզ.
Մեզ մի' մօտ գալ, որ պատուիցդ չը լինիս:

Հերի՛ք, Հա՛ճըդ, ինչ՞ան երգ կը երգեցիր,
Հերի՛ք ինչ՞ան կեղծեցիր ու ճեղգեցիր,
Քիչ էլ լռի՛ր, լռելուդ ծամն հոտել է.
Քիչ դադար առ, ի՛նչ էլ զինուդ սէր կեցիր:

Միտս նոր ու նորից երգիր, ա՛ռուղ ջան,
 քո երգն է սիրուն.

Միտս նոր ու նորից հետախնոս եղիր
 սիրս բացող զինուն:

Միտս նոր ու նորից համբայրներ խիր,
 ինչքան որ կ'ուզես.

Երբ սիրելու հուզ մբարքեան զրկում
 պան մի ողջունես:

Միտս նոր ու նորից քամիր բաժակներ
 կենացը ետրից:

Որ զինի չունիս, զուր են անց կենում
 օրեր կեանքից:

Միտս նոր ու նորից բոյրեր արձակում,
 զեղովք պանծում,

Իմ գեղեցկունին փայլում է, փայլա՛ւմ,
 արտիկս պատռում:

Միտ նոր ու նարից պատմիր Հաճըլիս
լիզները նրան,
Զեփիւռ ջան, դու էլ երբ ոտք ես դնում
իմ փերու վրան:

Մտի՛, նո՛վիկ, խաբրիկդ անոյշ,
գալոյ լի՛ի մեկ բարի.
Միտոյներիս սիրեն երուած է
կարօտվի մեր ետի:
Ա՛խ, ո՞ւր է, ո՞ւր, անգին ետրս,
անոյշ ետ՛րքս երկնաւաք,
եւ դուք, բ՛նկերք, եւ դու՞, դրա՛ցի՛,
ո՞ւր էք, ո՞ւրջ էք քէ մեռաք:
Մեր սեուքեան ողջ չսքրերք
ձե լից քափաւր են մնացած,
Միճչդեռ զինին կարասներում
ձեզ է սպասում հնացած:
Առանց ձեզ իմ հու՛ետս տակն
անապատ է անայի.
Մի լուր քեր ինձ, սիրուն հովիկ,
դրանց վիճակից մի առաքի:

Սփռեց գիւերն իր ստուերք,
սև գիւերք բաժանման.
Է՛լ ո՞ր քարի սամ իմ զուլան
ես ուղեւորս գիւերուան:
Սիրո՛յ կեանքի պատմութիւնն է
է՛լ անընդհատ է՛լ անվերջ.
Հարուս, աղհաս, ուրախ, ժառը,
մի մաս ունին նորս մէջ:
Մի էար ունինք մենք սիրողներս,
է՛ն էլ զոռոզ մեր բախտից.
Ա՛խ, դրս ո՞ր մէկ արարքն աւենք,
անցաւ չափ ու սահմանից:
Բարե՛ւ, հո՛վիկ, բարե՛ւ, հո՛վիկ,
անոյ՛ էարիս դու բանքեր.
Արի՛, արի՛, քեզ հովաքի,
քեզ պահապան լինի Տէր:

Քայց մինչև Լ՞ոբ, ա՛յ խեղն Համբզ,
սիրես, տկաս, կողկաղես.
Սիրողների լացն անոյ՛ է.
լացիր, ինչքան կարող ես:

Որ քոյլ սաս ինն մի միւրդ ֆողեմ
էդ ֆո այդուց, ի՞նչ կլինի:
Որ լոյս սաս ինն նազկեց,
ֆայլերս ուղչեմ, ի՞նչ կլինի:
Եա՛րաք, որ Լո թա՛նք ու ազաւս
ճոնիից գոյ շուտում
Էս իմ Լուսած օրսոյ նստիմ,
կազդուրուիմ մէկ, ի՞նչ կլինի:
Ա՛խ, Զու՛ճուդի դու մասունի,
Սոզոմնեալ գործ ճարար,
Որ պակեբըյ իմ մասունու
ակին վէր գայ, ի՞նչ կլինի:
Քազքի սուրբը պահակ դառաւ,
սիրեց վոյ ու կազպուս,
Ես օր եարխ սէրը դառնամ,
սէրը սիրեմ, ի՞նչ կլինի:
Մասաղ Եղաւ անգին կեանքս
Եարխ սիրուն ու զինու.
Տեսնեմ եարի՛ց ի՞նչ դուրս կը գայ,
զինու՛ց տեսնեմ ի՞նչ կլինի:
Գինուց տեսայ ի՛նչ դուրս եկաւ,
խելխ սանից քաւ դուրս.

Եարիցս էլ ես վաղուց գիտեմ,
թէ արիս տունն ի՛նչ կլինի:
Քեզ պէս կուռքի զիւ գուճն ունիմ
տուն ու տեղ ու ապաստան,
Քրայսում էլ որ ինն տեղ սաս,
ա՛յ անդորմ, ի՞նչ կլինի:

Աղէտ գիտ որ սիրում եմ,
գիտե՛ ու բան չի ասում.
Որ Հաճըզն էլ իմանայ թէ
սիրում եմ, ի՞նչ կը լինի:

Էլ ի՞նչ վարդ, երբ ետի երես չը լինի:
Էլ ի՞նչ գաւուց, երբո գինի չը լինի:
Էլ ի՞նչ դալար, ինչ դալարիք, ի՞նչ ծաղկուց,
Լալէրենն երբո հետք չը լինի:
Էլ ի՞նչ նսնու, ի՞նչ վարդենու խաղ խնդում,
Երբ հազարան բլբուլի ձէն չը լինի:
Վարդի մարդի բուրասանը լաւ է, բայց
Ի՞նչ խեղ, երբո ետրդ էնետ չը լինի:
Խնայի ի՞նչ կուզէ, բոզ ցկարէ, ի՞նչ ցկար,
Երբ ցկարում էն ցնկետար չը լինի:
Ետրդ կողմն, տաւառտուրք, վարդերես,
Ի՞նչ խեղ, երբո գրիկ ու համբոյր չը լինի:

Հոգիս էլ ամ. ոչինչ բան է, տա՛ս ոչինչ,
Դեանցի, Հա՛ճըդ. կարծեմ ինչ խեղ չը լինի:

Մի իղձն է որ սրսիս հալը ինչ պատմեմ,
Մի իղձն է որ սիրոյ սրսից լուր առնեմ.
Մեյրիս աշիր, է՛ն որ պարզ է ու յայտնի,
Մի իղձն է որ դիտողներից քափցնեմ:
Մայրի գէշէն, նախակայն եւ վետ,—
Մի իղձն է որ ինչ հետ լինիմ լուսացնեմ:
Մէրի, հո՛ղիկ, էդ գիւտերն ինձ օգնութեան,
Մի իղձն է որ առաջ վաղ քարմբացունեմ:
Մի իսկ պատուին քարբիչներիս ծէրովը
Մի իղձն է որ նանապարհից հողն աւլեմ:

Մա Հաճըզն եմ, ոտխներիս միտ չիգրու
Մի իղձն է որ այսպէս ուրախ երգ ասեմ:

Քեզ սիրելը սիրուցներին
ակներու է նրազի պէս.
Սիրողների միջումն եմ ես
ամէն զիւր նրազի պէս:
Սիրուզ ձեռից համբերութեան
սարք կակդէյ զառաւ մամ,
Սիրուզ ջրից ու կրակից
ես հալուեցայ նրազի պէս:
Առանց զէմբիզ աշխարհագարդ՝
յայս ցերեկս է մաւր զիւր.
Է՛սման էլ սլ՞ե... ալիս յոյսը
նուագում է նրազի պէս:
Սիրուզ միտան համբերութեան
թելը կտրեց. քոզեց բաց.
Է՛սպէս էլ բա՛ն... քեզից նեռու
վառուում եմ միտ նրազի պէս.

Թէ ցիներ արագավազ
նմոյզն իմ էս արատուայ.
Գաղտնիս էլ ո՞նց ողջ աշխարհին
պիտի փայլէր նրազի պէս:
Գիւր ցերեկ քուն չի գալիս
էս զինեպատս պէրիս.
Չերի՛ք ինչքան քո կարօտ
արատուցի նրազի պէս:
Երկու տի տուած բերան
սանդում ես ինձ ու սանդո՛ւմ.
Խղճուկ սիրքս քույիկ մուլիկ
սպառուեցաւ նրազի պէս:
Գիւրս յղի՛ր զէր մի թիւր,
որ իմանամ թէ կը գաս.
Թէ չէ, զիսես, այնուվայնիս
աշխարհ կէրեմ նրազի պէս:
Ա՛յց էլիւր ինձ զէր մի զիւր,
ոտ հանիր ինձ, յու՛սներես,

Պատգամբս քո լոյս դեմքից
լուսաւորուի նրազի պէս:
Աւաւոտուն ես որպէս այգ,
մի տաւնչ միայն կար վրաս.
Յոյց տուր դեմդ, ա՛յ իմ դիրքար,
նոզիս հասնի նրազի պէս:

Սիրոյ կրակն երեւում է,
Հա՛ճըդ, ցլուխդ բռնել է.
Մրտի կրակն աչքի ցօղով
Ո՞նց հանգցնես նրազի պէս:

Մրազբաւ սիրունիս
Գրաւեց սիրս ու հոգիս.
Գրաւեց սիրս ու հոգիս
Մրազբաւ սիրունիս:

Շրթներիցը սիրունուս
Կեանք է ծորում նէք հոգուս.
Կեանք է ծորում նէք հոգուս
Շրթներիցը սիրունուս:

Բուրասանն իմ հրճուանքի
Հողն է քո պատուանդանի.
Հողն է քո պատուանդանի
Բուրասանն իմ հրճուանքի:

Զմայլանքից սիրս ապեած
Քն գեղօլն է միտ հարբած .
Քն գեղօլն է միտ հարբած
Զմայլանքից սիրս ապեած:

Վարդանոցիս կիպարին
Քն հասակն է, ի՛մ անգին.
Քն հասակն է, ի՛մ անգին,
Վարդանոցիս կիպարին:

Սրանից էլ գովելի.
Հա՛ճըզ, օրհներգ կը լինի՞.
Հա՛ճըզ, օրհներգ կը լինի՞
Սրանից էլ գովելի:

Քեզ տեսնելու յոյս է որ դեռ
պահում է ինձ կենդանի.
Թէ չէ վաղո՛ւց քեզնից հեռու՝
կեանքիս հրսմեւ կը սայի:
Շա՛՛ս էլ որ միտ գեփիւնն անոյշ
եւ բոյրիցն է ինձ բերում.
Ես եւ սիրուց զ՛եւ վարդի քերք
օձիկս եմ միտ պատառում:
Ասես աչքս էդ եւ դարդից
եւն՛ն տեսնէի՛ն... քա՛ւ լիցի.
Ասես սիրս քեզնից հեռաւ.
չմտնուէ՛ր կսկիծի...:
Քն տուած վերքն հալխի տուած
սպէկանուց քանկ արժէ.
Քն տուած քոյնն հալխի տուած
քիրեակիցը քանկ արժէ:

Էն ո՞ր աչկն է որ լեզ սեռնէ
 Հնգէ՞, ինչպէս որ դու կաս.
Ամէն աչք իր չափը ունի,
 մին սուէի մին պակաս:
Ես իմ սանձը բե՛ռոր չեմ,
 բէկուզ խփես ինձ սրով.
Գլուխըս դեմ կը սամ սրիդ,
 կ'ընկնիմ ոտքդ շապով:

Դու է՞ն ասա, հային ե՞րբ է լեզ
 մարդ ստեղս, Հա՛մբզ ջան.
— Երբ խղճուկ դեմքդ եարից դրան
 սեռնէ շեմ՛իցն անբաժան:

Առտուն անտիւրս բլբուլի պէս
 պահիկ մ'իջայ ի բաղջան,
Միտես եր անտիւրս բլբուլի պէս
 դարգիս հոգայ մի դարման:
Աչերս բնկան գիւլսիւրիին,
 գիւլսիւրիին խոռսիկ.
Որ գիշերուայ սեւ մթան մէջ
 տոյում եր գե՛ս վառ մամիկ:
Էնոր սիրուն հարգիսն աչքից
 ցոյ էր ցօղուն, ցօյ առաս.
Էնոր սիրուն լալէի կուրծն
 ունէր սպեակ հարիւր հաս:
Շուռանն իր սուր լեզուն հանած
 կամեճում եր բաժիասել.
Կակաչն ինչպէս մի ներկարար
 կարասներն եր բայ արել:

Մին գինեպաճս՝ ձեռին ունէր
գինու կարմիր սուրահին.
Մին մասնուսի՝ կանգնած էր լուռ
գինեպաճսի սպասին:
Եւ գիւլսիւրին էնեան էր իր
սիրունութեանք ունել որ
Հեշ հոգսը չէր, թէ բլբուլի՝
սիրսն ինչեան էր վիրաւոր:

Ս.ն. քեզ, Հա՛ճրոց, մասաղ վարդից
նորախ կեանքի օրինակ,
Մեղէր վզիդ, կը ծերանաս,
գուր կ'անցնի կոծ, աղաղակ:

Տեսէ՛ք, Էարրս բաժակն առած
Կոստում է կուռերին.
Ձկան նման ծովն էմ ընկած.
Սպասում էմ իր բողին:
Ոսն էմ ընկած յաց ու կոծով,
Ձկայ մէկը, ինձ ձեռ. սայ-
Մի աչք ունի, կրակ ու բոցով,
Որ ով տեսնէ կարբեցայ.

Հա՛ճրոց, ով հին ունի գինի,
Վշտից քեզ պէս գերծ կը լինի:

Գո՛նչ է, եա՛րաբ, սիրողներս
ի՞նչ եղաւ, որ սէր չկայ.
Սիրուողների՞ն ինչ եղաւ, որ
սիրուողի՛ց էլ խեղ չկայ:
Ո՞ւր ես, ո՞ւր ես, ո՞վ Սուրբ Խըղըր,
կենաց ջուրը սեւացաւ,
Արիւն կարեց վարդի ճիւղից,
գեփիւոր հը՞ր ուտացաւ:
Ե՞ս ինչ բան է, գորունն եկել,
բացուել են վարդ ու ծաղիկ.
Ո՛չ բլբուլ կայ, ո՛չ հազարան,
ոչ խօսում է լեղանցիկ:
Արեւի լոյս, անհրեւի ոյժ,
դա՞նց սեւեւ ինչ եղաւ,
Որ հանքիցը ազնուութեան
ո՛չ մի գոհար դուրս չկաւ:
Էսպէս էլ բա՞ն, գիւնի լինն է,
ո՛չ ոք գիտու սէր չունի.
Քաջ երամիցեն ամուս չէ սազ,
սազն երեւի ձէն չունի:

Ասող չկայ. թէ սիրողը
պէ՛տ էլ ունի սիրուելու.
Որ իրաւունք չի նանաւում,
սիրողն ու՞մ է դիմելու:
Մէջեզ ձգուած է գնդակը
վեճանձնութեան, ֆաշութեան.
Ո՛չ ոք չկայ գայ ապարէզ,
մրցողները ի՞նչ եղան:

Լռի՛ր, Հա՛ճըզ, մտրդ չի գիտում
գաղտնիքները Աստուծու.
Ել ու՛մնի՞ց ես հարց տալիս թէ
վերջներս ո՞ւր է հասնելու:

- Ասացի. Դարդդ ինձ էրում է.
Ասաց. Դարդըդ զլուխ գայ:
Ասացի. իմ լուսնեակն եղիր.
Ասաց. Թէ որ զլուխ գայ:
Ասացի. Ե՛կ, սիրոյ տեսչոյ
սիրոյ օրէնք ու սիր.
Ասաց. ինձ պէս լուսնեակ դէմքից
այցպէս յած բան մի՛ խօսիր:
Ասացի. Բոյրն եղ զիւլճերից
խաւար դարձրեց ինձ աշխարհ.
Ասաց. Ա՛նցիւթի, նա՛ ցոյց կը տայ
քեզ փրկութեան ճանապարհ:
Ասացի. Է՛ր գրո՞ս սիրերդ
ե՞րբ պէ՞տ է հետս հաւատարի.
Ասաց. Քի՛չ էլ համբերիր դեռ.
սիրս իր հաւելը ունի:
Ասացի. Է՛ր եազուտ տուրքդ
ինձ կոտորեց, բողեց յած.
Ասաց. Դու քո բանին եղիր.
այցիս ժամն է մտայած:

- Ասացի. Խուփ տամ աչերս.
միտքս շրնկնիս չի էրուիմ.
Ասաց. Թէկուզ տուն էլ մտնես.
երազում քեզ կերեսիւմ:
Ասացի. Էն օգն է լուս որ
գրախօսի բաշից կը օնչէ.
Ասաց. Լա՛ր էն նոյն է որ
եստի բաղից կը փչէ:

Ասացի. Դա՛ն սպասենք դեռ,
միկն գայ ժամը հրճուելու.
Ասաց. Հա՛՛ւրդ, զու բան չունիս,
դարդերդ ե՛ս եմ բուծելու:
-
-

- Ասացի, քէ աս վաս արիբ,
մտրդուրիւնը եղպէս չէր.
Ասաց. Ա՛յ մարդ, ե՞ս ի՛նչ անեմ.
հակասագիրդ էպէս էր:
Ասացի, քէ Ասուած զըւաւ
եմ մտրազը, ետու, եկաւ.
Ասաց. Եկա՛ւ. բայց ավտո՞ս որ
ի՛մ ուզածիս պէս չեկաւ.
Ասացի. Վաս մերձաւորդ էր,
որ եեզ բերաւ ևս սեւ օր.
Ասաց. Բացի վաս բախտիցըս
չունէի այլ մերձաւոր:
Ասացի. Ա՛յ լուսնեակ, ինչո՞ւ
կտրել ես սէրդ ինձանից.
Ասաց. Երկի՛նցը դիակալ
գրկել է սէրն ինձանից:
Ասացի, քէ լա՛ւ քամեցիր
բաժակը դու ցնձուրեան.
Ասաց. Ի՛նչ նոր պի՛ս՝ առնելի
նաւակը սուրբ խնդուրեան:

- Ասացի, քէ, ո՛վ կեանք, ինչո՞ւ
ինձնից այդպէս աս Վախար.
Ասաց. Ա՛յ մարդ, ե՞ս ինչ անեմ,
ա՛յս էր կեանքը եեզ համար:
Ասացի, քէ քո հասցէին
գրեցին աս յանցանքներ.
Ասաց. Ինձ պէս վախկոտ մարդուն
այդքանն էլ դեռ մի բան չէր:
Ասացի, քէ դեռ աս վաղ է.
մնա մեզ մօտ, մի՛ մեկնիր.
Ասաց. Գուցէ ժամանակի
խորհուրդն այս է, մի՛՛ սրտմիր:

- Ասացի, քէ ի՞նչ կայ որ միտ
Հաճրդիցըս հեռի ես.
Ասաց. Քե՞զ ի՛նչ, դո՞ւ ով ես, որ
եեզ էլ հաշիւ սայի ես:

Դուրս մի՛ գալ, սի՛րս իմ, էն ծնօտի հորից,
Թէ չէ՛ ուր գնաս, կը զոչաս հորից:
Ուզի՛մ կայ, ինչի՛նչ ակամջ շա՛սնես,
Որ Ազամի պէս դրախտից չը հանուես:
Մինչ Է՛րբ հովի նման կեանք ճնշեմ քեզ ես,
Որ ծաղկի պէս գուարք կոկոնիցդ էլնես:
Տե՛ս, մուր գիշեր է, լո՛ւսնեակ, դուրս արի-
կարօտուդ յանկարծ հոգիս չմառի:
Հոգե՛տու ժպտից հոգի եմ օտարի:
Իցի՛ւ իբր արեւ դուրս գաս ու փայլիս:
Թէ ծարաւ դուրս գաս կեանքի ակերից.
Աշխարհ չուր կը քայ քեզ իր արերից:
Մինչեւ Է՛րբ նստիս էդ վշտաց քան մէջ,
Ե՛կ, բա՛ց դռնակը հրճուածաց անվերջ:
Երեսս ի հոգ մած, աչխումս առուակներ,
Ի՛մ օրջուն նոճի, կամ դռնակդ ի վեր:

Հերի՛ք լաս, Հա՛ճըզ, կը գա՛յ ուր որ է-
ես վշտի միւղից դուրս գալուդ օրն է:

Թէ՛ ձեր քաղից բերէ գեփիւռն ինձ մի բոյր,
Ողջ աշխարհի հոգին կը քամ սրիսուր:
Դու իմ կեանքի եկար փոռին հանեցիր,
Քայց էդ փոռին փեշիցդ հեռու վանեցիր:
Դու, ա՛չ՛իս լոյս, փակեցիր դուռդ երեսիս,
Եւ է՛լ խնդի չէն բացում դուռ մ՛երեսիս:
Արիւն դեմքիցդ արիւն կաքեց էս աչքիս.
Աւեր գլուխիցդ արեւ պատեց էս կեանքիս:
Աչխումս էս միտս ու աչքիս չէս երևում,
Ոչ յիշում էս, ոչ ուրիցս էս հեռանում:
Թէ՛ քցնամին սուրն էլ հանէ, խփէ ինձ,
Ես ուխտել եմ ձեռ չփաշել քեզանից:

Միւռնդ ձեռից չի քայ Հաճըզն իր հոգին,
Ենչպէս Ֆարհաս, որին քանչում էր ճիրին:

Վախում եմ, դարդիս բողբ պատուրի
եմ էս արսուներով:
Վախում եմ, մարդկանց գաղտնիս յայցների,
կնքում կնքով:
Ասում եմ, դառաւ Բարն համբերութեամբ
Սուսակ, դահանակ:
Ա՛յո, բայց ոչ թէ սիրս էլ, որ արեամբ
Ողորուեց համակ:
Ասում եմ նսխմ գինեռանն ու լամ
Ու դոս պահանջեմ,
Իցէ՛ թէ վեճերս այնտեղ մտանամ,
Ապոս կանանջեմ
Եղան բարձր որ դու ես միտս պահում
Գլուխդ, ի՛մ նոնի,
Է՛լ ո՞նց կարն ձեռն ցերս եմ կամարուս,
Որ սէրս հեճուի:

Ի՛նչքան գլուխներ, լո՛ւսնեակ, քո փառաց
Պայտան շեմի՛
Հողն համբուրելու կարօք չառած՝
Դառան քեզ գերի:
Աղօթի նե՛ս եմ դառել քեզ համար
Ամէն եզերից,
Ո՛ւր էր գէթ մի հեղ խիռուէի յարմար
Ուղիղ մէջտեղից:
Երեսս ու դէմքս սսկու փոխարկաւ
Սիրուդ էիմիան:
Հողն անգամ, ա՛յո, սսկէ շող դառաւ
Փայլիցդ աննման:
Ա՛նձն իմ, աղերսս տար մատուցանել
Ետիս սպառնի:
Բայց եւ կայ զգոյ՛ց, այնպէս էլ չանել,
Որ զգայ քամին:

Ինչքան էլ, անձն իմ, վիճս ու ցաւ կրես,
Սիրսդ մի՛ նեղիր.

Գուցէ թէ վասից է՛լ վասք զսնես.
Բախտիդ զո՞ն եղիր:

Համբերիր, սի՛րս իմ, մի՛ նեղուիր վճառ.
Քանի որ ունի

Իրիկունն առսու, գիշերը միճս սիւ,
Վիճսն էլ խինդ ունի:

Աստուած ո՛չ անէ, որ երբ արբենամ
Խոր զմայրանի՞ց,

Հակոս ոստխներս պարուններ դառնան,
Ո՞տի տակ սան ինձ:

Ինձ պէս սգեղին ի՞նչքան նրբութիւն
Ի՛նչ սուր խել՞ է հարկ,

Որ զսնէ քեզնից ընդո՞հեղութիւն
Ու սակաւ էլ յարգ:

Քոյ գերեզմանիս հողին մէկ հալին
Ոճերդ մեկաբոյր,
Ես Համբոյս իսկոյն ոս կելլեմ կրկին՝
Տալ ասացդ համբոյր:

Ի՞նչ հասակ... հոգի, հոգի՛ է համակ.
 Ի՞նչ երես... քեզ պէս չճանա աշխարհի:
 Երես չէ, վարդ է, վարդերից դրախտի,
 Հասակ չէ, ազատ ուս է կամ բարսի:
 Պատմել չի լինի, հո՛գեակ, բո այդ գեղ,
 Պէ՛տ է քեզ տեսնել, զմայլել մի հեղ:
 Մարմինս աչ՛ից պէս հիւսանդ, նրաղած,
 Սիրսս չիւլ՛ից պէս ցիրուցան եղած.
 Քեզ որսնել ուց նստել չեմ ուզում.
 Արիւն արսունի՞ր զիրկն ես ինձ սուզում,
 Ոսփից սուրբ հոգից ես շուռ չեմ գալիս,
 Անջոսիչ ձեռույզ ինձ շուռ ես ցալիս:
 Դու էլ երկնի պէս պիտու՛ես վիտս, ցաւ.
 Չես ասում օրդ ի՛նչպէս սեւացաւ:

Մինչ է՛րբ սպասեմ որ գրաս, հո՛գեակ,
 Հաճարդիս ցաւին մի՞ք է չես տեղեակ:

Եարիս զիւր երբ հանդիպիս, ի՛մ գեպիւն,
 Եարիս ամբար հերկիցք բեր ինձ մի բոյր:
 Եարիս մօտից բոզ ժամանէ ինձ մի լուր,
 Հոգին վկայ, որ հոգիս ամ սրիսուր:
 Եարիս տեսնու թէ չդառնաս արձանի,
 Գէք մի փոշի բեր իր շեմիցն անուանի:
 Եարիս անեմ, թէ մօտս եկ... բա՛ւ լիջի.
 Ուրիս բան թէ երազումքս ինձ ծագի:
 Եարիս հասակն ազատ նոսր* պէս ցնծում,
 Պիտակ* օրսիս թելերն ուռու պէս ցնցում:
 Եարիս մի մազն աշխարհի հետ չեմ փոխի,
 Թէ կեղեղ եարսս վրաս անգամ չկոխի:

Եարից ծառան դարձիր, Հա՛ճըզ, ու գերին,
 Թէ ուզում ես յարթել օրսից վոտերին:

* Այ- երբ- բարեբ- ինչ բնութիւն -- է-
 սանձաբէր, որ ինչ-ն-ն- է է- ն-ն-
 է- պէս-ն-:

Գեղդ ու փայլդ միանալով՝
օղջ աշխարհի սէր դառան.
Ա՛յո, ա՛յո. միանալով՝
ա՞ղջ աշխարհի սէր դառան:

ճրագն ուղեց մէջտեղ հանել
գաղտնիքները իմ ու քո.
Մտքի խորհուրդն հենց լեզուումը
բռնրեց, փա՛ռֆ Աստուծոյ:

Վարդն ուզում էր մրցել քեզ հետ,
բոյրո՛ւ, բոյրո՛ւ՛ ճաղ անում.
Չեփիւնն եկաւ կապը քառեց,
տունը բոպեց բերանում:

Լալիի պէս ծաւռ դրին, ծա՛ւռ,
զլիարկները ցնծուքեան
Ք՛ն արիւնտ արտերը, որ
զլինի խման արգաւան:

Գինու բաժակն էրեց կայրս,
սիրոյ օրն երբ ժամանեց.

Կրակն ընկաւ Սակու դեմէից,
երբօր գինի բաժանեց:

Ազատ ազատ եղում էի
կարկինի պէս ելեբում.
Ցանկարժ օտրս բռնրելաւ.
մի կէտ դառայ մէջտեղում:

Խոյս տալ կուգեմ ևս կեղծերից,
որ երկնույց ցած չեն գալիս,
էն գիւղը, ուր երանափիւռ
զինարբուք են մահ գալիս:

Լալէների արիւնուլը
վարդի բերրին գրել են,
Թէ փորձրած նրանք են որ
զինիս սրտանյ սիրել են:

Գինի տուր ինձ, զի սլներ որ
կետնփի խորհուրդն հասկայան,
Դասարկ վոտից հեռանալով՝
լի բաժակին մօտկացան:

Գինի՝ սուր ինձ Զիւմի* բածկով,
 որ զարթնելուս պէս քամեմ,
 Որ ոսկեափիւռ սրովս իսկոյն
 աշխարհն զերի ինձ անեմ:

Առիքն եկա՛ւ, չփախցնես.
 զի գեղեցիկն երէ կայ,
 Իմասունը զինու բածկին,
 անմիտն ի վիտէ մօտ կը գայ:

Էս կրակից, որը կրծքիս
 ծալեհումն է բռնկուած,
 Արեգակը լոկ մի բոց է
 երկնումը բռնուած:

Հա՛ճրգ, որ էլ օրերիցըդ
 Ենդորհաց ջրիկն է կարում,
 Էլ ի՞նչպէս են մարդիկ իրանց
 մեղը վզից փարաբում:

* Պարսից Զիւմ քան Զիւմիք իւրաքանչիւր
 սուրբ-իւրեմն --նէր անէն արտաւոր
 վաղ քէնի իմեւն:

Վարդը բացուեց եւ զբիւռը
հանգիստ բերու առերին.
Դո՛ւ՛ առեցդ ես, ա՛ն՛յո՛ բլրով,
կարօտ եմք քո երգերին:

Մի՛ լար սի՛րս ի՛, որ նա չկայ.
զի առաջարհու մս... ա՛ն՛, մի՛ լար...
Վի՛տս կայ ու ի՛նչեղ. փո՛ւս կայ ու վարդ
զառի՛լեր ու զառի՛վար:

Երկսակ եղայ վճռի ձեռնից
ալեղի՛ պէս երկու սակ.
Եարի՛ս յօնքն էլ աղեղի պէս
արձակուում է սուր սլաք:

Թճեամբնս բոց չիմանան
զի՛ւրս ի՛նչպիս նա զնաց.
Նրանց կրծնում էկն է ապրում...
ների՛ք ծաղրեն սուգս ու լաց:

Եղ վարսիցըդ օրսիս աներն
յայնի՛ դառաւ առաջահին.
Ո՛ր էղ մուշկըդ մասնիչ դառաւ,
չեմ զարմանում բնաւին:

Հազար աչեր քեզ են նայում,
քեզ են նայում, սակայն դու,
Դու՛ չես նայում եւ ոչ մէկին,
նայ ես անում, նայ ազգու:

Թէ՛ դարսիցըդ էրում ես էլ.
սի՛րս իմ, էլ լաց մի՛ լինիր,
Նրա սիրով դու պարծեցիր
ու դարսից նես հաւտ եղիր:

Թող մեր օրսի փառուցը կոյր
դառնայ աչքը սօսիսի,
Դու, ո՛վ Հաճըդ. երեսդ ի հող
ծիր կաց սիրոյ աղօթքի:

Գրի՛ր, սի՛րս իմ, գրի՛ր եարիս մի քղբիկ,
 Թղթիկդ յղիր անսիրտ եարիս, ի՛մ ւրտիկ:
 Արի՛, գէ՛փիւտ, քղբիկ մ՛ունիմ, եարիս տար,
 Ասա՛, մեղ֛ է, շուտով արա եարիդ նար:
 Մինչէ: Էտօր չունիմ ոչ մի պատասխան,
 Ձնայած ես հագարնե՛րն եմ գրել իրան:
 Որ անունըդ արտումր մէկ դրուսի,
 Է՛լ յաւիտեան, սի՛րս իմ, փառքդ չի՛ քօցնի:

Գրի՛ր, սի՛րս իմ, գրի՛ր սիրոյ մի քղբիկ,
 Խեղճ Հաճըզիս պատմիր վեցերն, ի՛մ ւրտիկ:

Գ Ի Ն Ո Ւ Գ Ո Վ Գ Ը

Ե՛կ, մա՛տրուակ, ինճնից գնա Շահի մօտ,
 Ասա՛. Ո՛վ Շահ, որ Ձիւմեղի* ես յաջող,
 Նախ չխառը, կարօտ ւրտի նայն հարցու,
 Ա՛պա քէ է՛լ զինաւ բաժակը վերցու:

Ե՛կ, մա՛տրուակ, ինճ տուր բաժակը Բէլի**
 Վիտն հայեց ինճ. տուր ինճ նոր ոյժ յուլի.
 Ես աշխարհի վիտն ու ցաւերը անպէ՛ս՝
 Գիճին է որ չբացրնում է աննե՛տ:

(*) Այնպէս -- որ Զէն-Տէրտէ գահէ հետ Երտ
 գէնէ-տէրտ-Նէ-նն էլ էս Ժարտն գէլ:
 (***) Բէլի-տէրտէ լա-գա-տու, յայտնէ գէնէ-տէրտ:

Ե՛կ, մա՛սորակ, հիմի որ ցրայս է դառել
 Մեր ժողովը, որ ղեմկից է կեանք առել,
 Բաժակն ա՛ն ու սլացիր երկինք բերհրաբել,
 Դրայից է զինու աղբիւրն յարատել:

Ե՛կ, մա՛սորակ, ձե՛ն սուր խմել զէք մի կում,
 Բացի զինուց էլ հար յունիմ աշխարհում.
 Սա իր ցարգով հագիս բերանքս բերու,
 Ինձ հիմաուրց զինու մեհեանք բերու:

Ե՛կ, մա՛սորակ, սուր բաժակն ինձ Ջիւժիզի,
 Ռշին ամեն անցայս գառնում էր յայցնի,
 Տա՛ւր, որ ե՛ս էլ գառնամ նրա պէս սեղակ
 Էս աշխարհի գայտնիկներին բիւր սեակ:

Ե՛կ, մա՛սորակ, բաժակն ինձ սուր որ ցնծամ,
 Ռոսոսմ գառնամ ուսիւց(*) հեծնեմ ու պանծամ.
 Ռոսոսմ գառնամ, օրչեմ երես յասպարեզ,
 Սուրամ, սլանամ, օրջան անեմ Բաջաց պէս:

Ե՛կ, մա՛սորակ, յակնքածոն զինին սուր՝
 Աւեր սրիս ճէն օրերի բացուի դուռ.
 Դու օգսակար էս խրատիս յա՛ւ դիր ուս, —
 Աշխարհս փուռ, զինուց է քեզ կեանք նուռ:

Ե՛կ, մա՛սորակ, կեանքիցքս խր չսեայ,
 Սփոփանքս միայն զինու մէջ սեայ.
 Գինի՛ յամի, կեանքիդ կեանք մ՛ էլ աւելնայ,
 Անծանօրն իր գաղտնեաց դուռը քեզ բանայ:

(*) Աւիւլ — Ասորոս Դիւցազնի Յիւս — անսուր:

Ե՛կ, մա՛սորակ, խմոզներիս հաւափիւր,
Զխմոզից իւր չկայ քեզ, ձեռն քաշիւր.
Գի՛նու փրփո՛ւրն ինձ ցոյց տրաւ քէ. ի՛նչպէս
Քէյզուրբազի անցաւ փառ՛ը քամու պէս:

Ե՛կ, մա՛սորակ, ուղածըդ բող գի՛նին քայ,
Բացի զինուց սրտի հանգիստ էլ ո՞ւր կայ.
Թէ՛ մարմինըս առանց հոգու կը լինի,
Սիրսս էլ զինուց բող մնայ զուրկ ու հեռի:

Ե՛կ, մա՛սորակ, բաժակն արա զինով լի,
Պասմեն քեզ հալն աշխարհակալ սրտերի.
Գաղտնեաց զգեստ քաղը զինով է ծակուում,
Գաղտնիքի կապն առանց զինու չի քակուում:

Ե՛կ, մա՛սորակ, ճը՛ւր ես հոտել անկասկած,
Փամանակը արիւնիդ է պապակած.
Արիւնըրուտ ես հանգիստմ ոտքի ել
Շիտի արիւնը բաժակիդ մէջ հեղել:

Ե՛կ, մա՛սորակ, փախուտ մի՛ տուր դու մեղքից,
Հողեղէն ես, ոչ քէ հրեղէն վերելից.
Փաժակդ ածու՛, զի զինուց գաս էլ ո՛չինչ,
Ո՛չինչ չկայ զուտ, անարատ կամ քէ ջինջ:

Ե՛կ, մա՛սորակ, տուր խնկաբոյր ինձ զինի,
Ոսկի, արծաթ, ինչ որ ունիմ քեզ լինի.
Ոսկին պէ՛տ է ի զուր կորչի վաղ կամ ուտ,
Հիւանդ սրտի դեղը զինիմ է անուտ:

Ե՛կ, մա՛սըւակ, սուսակնափալլ սուր գինի,
 Ձանճաւել եմ կեղծիքներից զգուելի,
 Մեյիսկից ու վերարկուից յաւիտեան,
 Տուր երկուսն էլ զինուն աւանդ, վե՛ստէլամ:

Ե՛կ, մա՛սըւակ, զինեբագ՛ից չնեռանաւ,
 Հոգիների գանձն այնտեղ է, զիտեմաւ.
 Թէ՛ լէյինն ասէ. Չերբաս բազմիկն աս մօտիկ,
 Պասասխանիր. Գնա բանիդ զու, պա՛պիկ:

Ե՛կ, մա՛սըւակ, պայծառ ու ջինջ զինուց սուր,
 Որ ստերից վիտուրեան է բայում դուռ.
 Տո՛ւր, բող փոքր ինչ զուարթութիւն բերէ ինձ,
 Տո՛ւր, վտերիցս ազատութիւն բերէ ինձ:

Ե՛կ, մա՛տողւակ, տուր ինձ կրակն
 Էն փայլուն,
 Որ Ջրադաշտն հողերի տակ էր կարծում.
 Օրէնքումը հարողներին քարեպաշտ՝
 Աշխարհապա՛շտս որն է եւ ո՞րն
 հրապաշտ:

Ե՛կ, մա՛տողւակ, այն քաժակն որ
 ամէն ժամ
 Զէյխիւրէվին, Ջիւմին յղում է
 պատգամ,
 Տուր, որ ասեմ ես քեզ ծայնով սրնդի,
 Զէ՛յն ի՛նչ փառքի հասաւ, Ջիւմ՛շիզն
 ի՛նչ փառքի:

Ե՛կ, մա՛տողւակ էդ հրաբուն ջրից տուր,
 Որ վշտերիցս ազատ՝ գտնեմ փոքր ինչ
 ղիւր՝

Թող Փրիդունիս* կանգնեն դարձնեան
որոշակ,
Որ ժառանգեմ Ջիւմի բաժակն անուշակ:

(*) Փրիդունը ֆրիդուսէն շատ աւել Պարսէն
հեծաբարձ Ռաբարուներէն ճիւն էր. նրա գահն
յափշտութեամբ էր. Զահալ մնան ճիւն Կարազէ
Բունուսը որի ստերէն, ըստ պարսիկ առաս-
պելներէ, Բարձրանան էին ճիւն ճիւն, որուն
պետք է Կերտրուտին ճարտարն ստղղով:
Զահալն էր ստղղն անփոք պահելու համար
Կորթ էր Կրէս որ էր հպարտութեան հերթով
օրէնն ճիւն պարսիկ զահ Բերեթն այդ օրէրէն:
Մէ Կորթէն, այդ Կերտրուտ էր Բարձր արդիներէն

Եկ, մատուցակ, Կիր սրնգիցս էս
գաղտնիս,
Մի ումպ գինին քանց Բէյի թագն է անգին,
Ման արի մէկ դու էս տաճարն ննապանծ.
Ույաղթ անակոհ ճշակիր հին դիցազանց:

զահ Բերեւուս յետոյ, երբ հերթն հաս-
անելէն քստր արդուն, այլ ևս չարդունուով
պանել՝ հանէն էր Կարէն Գահնուց և Կերե
Կրուս! Բարձրանուով՝ ճարտարն ստղղուր-
դէն Գահնուցն անելու և սպանելու Զահա-
լին ստղղն որի Ռաբարուներէն Փրիդու-
նին, որ այդ ճամանով Ռաբարու ճիւնն էր
անարան: Փրիդունը քահ Բարձրանուսոյ
յետոյ Գահնուտով զարդարէն այդ փրտար
Կրուսը, որ Կրտար ճամանով Կերե Ռանուցին
հնարեան պահուցս Պարսէն արդունի-
տան:

(X)

Ծ'կ, մատորւակ, տուր էր քացող
 քիմիան,
 Որ հոգեւն* գանձն ունիու կեանքը նոյնան.
 Տուր որ քեզ էլ քաց անէ դուռը աշխարհ
 Երանութեան, զուարթ կեանքի անսպառ:

Ծ'կ, մատորւակ, տուր քաժակը
 արգաւան,
 Միրտաբերկրի, հոգիս ցնծայ մի վայրկեան.
 Տուր որ վշտիցս ազատութիւն ինձ շնորհէ,
 Բուն ժողովի ճանապարհը ինձ հորդէ:

Ծ'կ, մատորւակ, տուր հոգետու
 ինձ գինի,
 Հիւանդ սիրտըս նոր հոգիի պէտք ունի.
 Տուր որ, վրանըս աշխարհից դուրս խփեմ,
 Վարագոյրը երկնուց երկիր ես խփեմ:

(*) Իր գրքերէն առնել իրայելոցէ,
 1900 գրքերէն (Ս. Գրքեր):

Ե'կ, մա՛սուրակ, գինի սուր ինձ շինուրար,
 Որ բոլորով է բերկրանք ու խելք անդադար.
 Տուր, քանի որ սրտիկս աւեր, սգազգեաց՝
 Միրսս էլ միսս էլ անբեր երկիր եմ դարձած:

Ե'կ, մա՛սուրակ, հոգսեր երոզ ջուրք սուր,
 Որ խնեց առիւծն, անհասն էրեց իբրեւ հուր.
 Ի՛ս էլ լինիմ առիւծ բռնող էս կեանքում,
 Գեւեր դարձնեմ էս հին գայլի սրցն ու բուն:

Ե'կ, մա՛սուրակ, եղեմական սուր գինին,
 Որ հրեճակաց կնդրուկն ունի իր միջին.
 Բուրվառ վառեմ էդ կնդրուկը ծխելու,
 Կեղքիս փայլն յաւէտ սեղոյ բերելու:

Թող եւտարբեմ, հոգեւէից վար զարեմ.
 Աղբաս տեղովս Քէյին զանից վար առնեմ:
 Հաճրզն երբ որ երգ յօրինէ արբեցած,
 Սագ կը զարնէ արուստակը երկնուց ցած,
 Թէ, քաղցրաձայն է քաղցրաշունչ դու
 քոչնակ,
 Թափ տուր քեւերդ, փերիւ հոգուդ էդ
 վանդակ:

ԵՐԿՐԱՐԳ ՀԻՒՍՔԸ ԿԱՊՈՒԱԾ

ԹԱԻՐԻԶԻ ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆԻ ՀԱՅԵՐԻ

ԹԵՐԱԿԱՆ ՏՊԱՐԱՆՈՒԹ ԾԱԽԻՌՈՒԹ Է

ԱՏՐՊԱՆՏԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Կ. ԿԱՌԵՅԿԻ - ԿՈՂՈՆԻԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒ-
 ԹԻՒՆԸ քարգ. Ռ. Խանգաւտեանի երկու դր.
 Ռ. ԽԱՆԱԶԱՏ - ԻԿԷԱԼԻԶՄ ԹԷ ՄԱՏԵՐԻԱԼԻԶՄ
 Ուսումնասիրութիւն տար շի- տար կ.
 ՕՏԱՐ ՓՆՋԵՐ Բ. Հիւսի, ՀԱԼԸՋԻՑ Թարգ. Պարս.
 Կեւէնից Մ. Վ. Մախուդեանի զինն է մէկ դր.
 Բանը հինգ կոպ.
 ԴԻՄԱԿՆԵՐ ԵՐԳԻՇԱԿԱՆ ԶՐՈՅՅՆԵՐ Ա Տ — Տ.
 զինն է — երեք դր. կամ յիսուց կոպ.
 Ռ. ՇՐԷՅՆՆԵՐԻ ԱՆՈՒՐՋՆԵՐ ԹԱՐԳ. Ռ. Խ. ԵԻ
 Տ. Տ զինն է — տասնինգ անցի. կամ տասնինգ կոպ.
 ՏԻՅԻԷՆԻ ՈՐԻՆՆ ՎԷՊ — ԹԱՐԳ. Ռ. ԽԱՆԱԶԱՏ.
 զինն է մէկ դր. տասն կոպ.

Հիմնը TAURIS, A L' IMPRIMERIE DU
 DIOCÈSE ARMÉNIEN

Պարտի է դիմել նոյնպէս Թիֆլիս Կենտրոնական
 և Գուստեմբերգ գրականասոցները:

ԹԱՐԳՄԱՆԶԻ ԳՈՐԾԵՐԻՑ

ՕՏԱՐ ՓՈՌՆՉԵՐ, Ա. Հիւսիս —
ՇՈՒԼԵՐԻՑ, գ. 20 Կ.

ՄԱՅՐՍՎԱՆ ՍՆՐ — ԱՇԽԵՐՈՒՄԻՑ,
Գ. 6 Կ.

ՕՏԱՐ ՓՈՌՆՉԵՐ, Բ. Հիւսիս —
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀՆԳԵՆՈՒԹՅԱՆ ԲՈՒՄԵՆՆԵՐԻ
ԱՆ ՏԱԳԵՐԻՑ.

ԳՐԻՆԻ Է 25 ԿՈՊ.

ՕՏԱՐ ՓՈՌՆՉԵՐ, Գ. Հիւսիս —
ՍԱՐԳՍԻ ԳԻՒՂԻՍՏԱՆԻՑ, ԲՈՒՄԵՆՆԻՑ
ԱՆ ՏԱԳԵՐԻՑ (Մաճուսի տան)

891.5

2-4

«Ազգային գրադարան»

NL0303548

